

در پیرامون آیین مهر

پژوهشگر گرانقدر آقای مراد اورنگ مقاله جالبی در شماره نهم ماهنامه ارزنده ارمغان بچاپ رسانیده و اظهار نظر فرمودند که آئین مهر ساخته و پرداخته اندیشه شرق شناسان در یکصد و پنجاه سال اخیر است، با توجه به پایان مقاله که یکی از صفات مهر «فراوان همبستگی دهنده در جهان یا زندگی» شناسانیده شده و از عیسی مسیح هم که خدا را سرچشمه محبت می داند و از این راه ایجاد همبستگی می نماید یاد آوری گردید استنباط می شود که خواسته اند مهر پرستی و مسیحیت را از یک سرچشمه معرفی نمایند و هنگامی این استنباط قوت می گیرد که می بینیم در قسمت مقدم نوشته صریحا میفرمایند: «برخی هم مهر را همان مسیح پیغمبر پنداشته اند».

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مجله علم و ادب

قبلا باید دانست که مهر و مهر پرستی به چه وجهی زائیده افکار سامی نیست و پیامبران سامی نیز اگر از صفات مهر برای پیشبرد آئین و افکار خود استفاده می کرده اند ذکر نامی ازین ایزد ایرانی نکرده اند و حتی در موارد مختلفه پیروان آنها به مبارزه خونین با مهر پرستان برخاستند، شکست قیصرلی سیوس از کنستانتین به مسیحیت میدان خود نمائی بیشتری داد و مسیحیان که خود را سخت به محبت معتقد می نمایانیدند بدشمنی و حشتناکی دست یازیدند، معابد مهر پرستان را به

آتش بیداد سوختند و ویران کردند، آثار و کتابخانه‌های آنها را در آب جهل شستند و نابود نمودند، غصب اموال آنها را حلال و جایز و ریختن خون زن و بچه و پیرو جوانهایشان را مباح شمردند، مسیحیت از آئین محبت و حشت داشت و با پیشرفت سریع آن موجودیت خود را در خطر می‌دید و با این سند درد آلود تاریخ چگونه می‌توان مهر را با مسیح و مهرپرستی را با مسیحیت یکی دانست. مهرپیش از مسیح و زردشت در میان ملت‌های ایران و هند شهرت و قبول عامه داشت و در (ریک و دا) کتاب مقدس دینی هندوان که بی شک تا ۱۵۰۰ سال پیش از مسیح است مهر به عنوان یکی از پروردگاران بزرگ و مقدس یادآوری شده و در ریک سرود نه پازه‌ای چنین ستوده می‌شود...

- «۱- کسی که میترا (= دوست) خوانده شده، مردمان را بهم پیوندد، میتراست نگهدار زمین و آسمان، میتراست که همواره با دیدگان باز پاسبان مردمان است، به میترا فدیه شایسته سزد...»
- «۲- ای میترا، ای فرزندی‌تی، آده‌ی بیش از هر چیز نیکبخت است که ترا آنچنان که در آئین تست بستاید، کسی که در پناه تست، هستی و تنگدستی و ستم چه از دور و چه از نزدیک بدور گزند نرساند.»
- «۳- بشود از زانوهای نیرومند بر خوردار و در روی زمین از ناخوشی بر کنار مانیم و از توش و توان تازه بهره‌ور باشیم و آئین فرزندی‌تی را آن چنانکه باید پیروی کنیم تا از بخشایش میترا همواره بهره‌گردیم.»
- «۴- این میترا بستایش بر از نده و دوست داشتنی است، پادشاه و سرور فرمان- گزار زائیده شده است، خواستاریم همواره بستایش بر از نده وی کامیاب شویم و از بخشایش بخت نیک بر خوردار گردیم.»

«۲- به فرزند بزرگ ادی تی باید نماز بردن، اوست که مردم را بهم پیوندد و سرودگران خود را بنوازد، اینک از برای میترا بسیار ارجمند فدیة شایسته به آتش ریزید.»

«۶- سود بخش است یاوری خداوندگار میترا، آن که مردم را به همدیگر پیوندد، فرو فروغش با و از ستودنی است.»

«۷- میترا (خداوندگار) بسیار نامور، در بزرگی برتر از آسمان و در شکوه نیز برتر از زمین است.»

«۸- از میترا پنج نژاد از مردمان فرمان برند و در توانائی زبردست تر از آنان است، اوست رهبر همهٔ پروردگاران.»

«۹- مهر دوست داشته شده خدایان است، کسی که گردونه مهر را بیاراید

بدو فزون و فراوان توانائی بخشیده شود.»

با دردست بودن این سرود پر معنی و دلنشین زمان پیدایش مهر را نامعلوم نباید دانست و با میترائی روان پورداود همصدا باید گفت: «از روزی که نام مردم آریائی نژاد در تاریخ جهان یاد گردیده با نام خداوند نگهبان آنان میترا یاد شده است» و این را باید باورد داشت که اقوام آریائی خدایانی را میپرستیدند چه بهتر که این پروردگار، ایزد فروغ، یا فرشته روشنائی یا چشم روز و یا خورشیدی زوال که همه یکی بوده است باشند و با این اعتقاد عجیب مردم بمهر زردشت چشم پوشی از او را درست ندید و با علاقه قلبی اجتماع دشمنی نورزید، مهر را تقدیس نمود و با وجبهٔ ایزدی بخشید.

مهر باین ترتیب در آئین مزدیسنا جای خود را باز کرد، ولی چون کیش پاک زردشتی را اساس بریکتا پرستی است و پرستش مهر بهمان صورت قبلی و اصلی

ایجاد دوگانگی میکرد، زردشت مهر را آفریده اهورا مزدا و ایزد پاسبان عهد و پیمان معرفی و در مهریشت چنین فرمود:

«اهورا مزدا با سپتتمان زردشت گفت: ای اسپتتمان هنگامیکه من مهر دارنده دشت‌های فراخ را بیافریدم او را در شایسته ستایش بودن مساوی، در سزاوار نیایش بودن مساوی با خود من که اهورا مزدا هستم بیافریدم.»^۳

در سراسر مهریشت از این ایزد بعنوان دشمن دروغ، یاری دهنده، گره‌گشا دست‌گیر، دلسوز، چاره‌ساز، پیروزی‌بخش، سعادت‌آور و داد‌گیر یاد شده است، هیچ لزومی ندارد که مصر باشیم: «پیغمبری باید بوده باشد که دین آورده...» باشد و نام این پیامبر هم مهر باشد، اساساً درست کردن «پرونده‌ای بنام مهر پیغمبر در ایران باستان» نادرست است چون مهر در نزد اقوام آریائی جز و خدایان بوده و در کیش‌بهی بصورت ایزد معرفی شده است.

در تردید آئین مهر با وجود معابد ویران فراوان و اشیاء مکشوفه از دل خاک باید تامل و توجه بیشتری نشان داد و هماهنگ با اوستا بسرود...

«مهری که در گرداگرد مملکت است ما میستائیم، مهری که در میان مملکت است ما میستائیم.»

«مهری که در مملکت است ما میستائیم، مهری که در بالای مملکت است ما میستائیم.»

«مهری که در پائین مملکت است ما میستائیم، مهری که در پیش مملکت است ما میستائیم.»

«مهری که در پشت مملکت است ما میستائیم...»^۴ پایان

۱- صفحات ۹۳ و ۹۴ و ۹۵ آناهیتا ۲- صفحه ۹۲ آناهیتا ۳- صفحه ۲۴ و ۲۵ پشته‌هاج

اول ۴- صفحه ۵۰۱ و ۵۰۳ پشته‌هاج ۱